

Johann Simonius

In Sophisticen Oratio Joannis Simonii ...

Rostochii: Pedanus, 1622

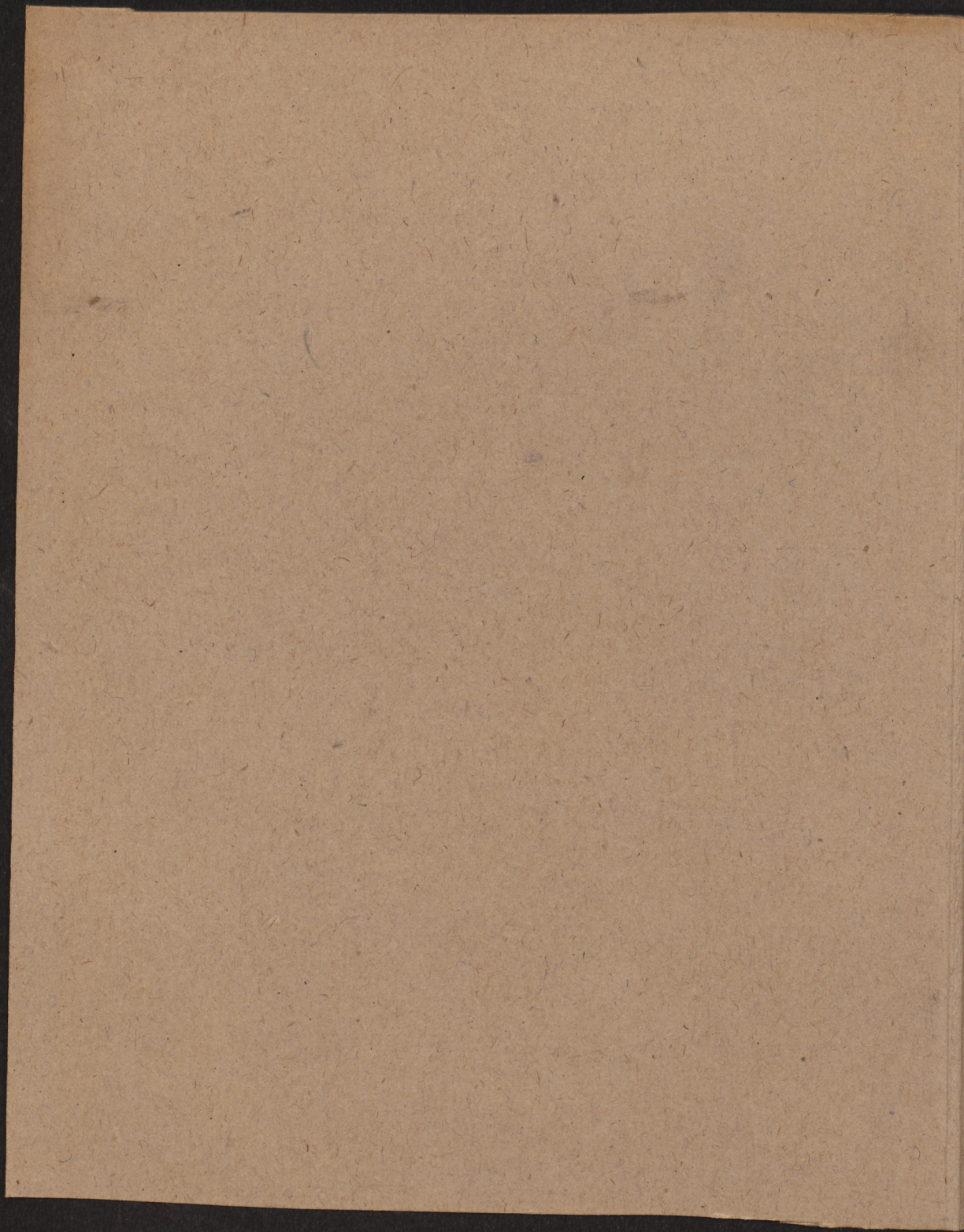
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729274756>

Druck Freier Zugang

Simonius, 30

R. M. phil. 1622

phd

IN
SOPHISTI-
CEN
ORATIO

JOANNIS SIMONII M.
Rhetorices in alma Rostochiensis
Academia P. P.

ROSTOCHII
Typis JOACHIMI PEDANI, Acad. Typ.
ANNO

M. DC, XXII,

Rh. p. 11

1622

AUGUSTINO CLUPPELIO,
GEDANENSI,

*Juveni, quâ virtutem, quâ doctrinam orna-
tissimo, familiari meo,*

S. D.

TETERRIMUM SOPHISTICES monstrum
his pagellis exhibeo: cujus tamen vix primæ à me
lineæ ductæ. Quam dissertatiunculam cum ante
complusculos annos ex cathedra dedissem, nec hæcenus
publici juris esset facta: volui nunc eam, ornatissime
AUGUSTINE, sub nomine tuo exire. Multus enim es
in ijs studijs, quibus qui benè excolti sunt, hi nec fallunt
alios, nec facillè falluntur ab alijs; præsertim si accedat
natura, Sophisticationibus inimica: quæ se in te exercit,
non contemnenda. Cumq; meus sis domesticus & fa-
miliaris: quod ego in parte amicitia præcipua pono:
volui meæ quoq; in te benevolentia signum cum ad alios
tùm ad tuos extare. Judicant quidem multi hæc *dixisse*
ad me; sed quod candido animo à me est profectum, tu
pari studium hoc meum accipies: viam autem ad veram
tùm virtutem tùm eruditionem, quam ingressus es, gnavi-
ter cum Deo sectaberis atq; tueris. B. V. Rostochij
a. d. 20. Julij 1622.

JOANNES SIMONIUS.

IN SOPHISTICEN.

Um ad ea studia, à quibus mihi Pronuncia-
 aliqua his temporibus data fuit va- to est hæc
 catio, redeundum esset, Auditores: oratio men-
 docendiq; partes, quas in hac lictoris se Junio
 Balthici serepta illustrissimorum & 1611.
 praeclatissimorum Ducum Megapoli-
 tanorum clementissima voluntate
 sustineo, repetenda: visum fuit fa-
 ciendum, ne id sine quodam, ut vocant, proculio, vel illotis,
 quod dicitur, manibus, facerem; sed, ut novam lectionem exor-
 surus, offerrem, quod vel cognitu jucundum, vel auditu gra-
 tum, vel certè ad vitam utile foret. Non ignorabam quidem,
 quàm hoc sit difficile, in tam inprimis proclivi quorundam,
 quidvis carpendi atq; reprehendendi petulantia atq; cupidita-
 te: neq; tamen ignorabam quàm frivolum sit, si quis eam, in
 qua locatus est, stationem propter imperitorum vocationes
 deserat: esse autem multò magis cuiq; in id incumbendum,
 ut, omni vi, omniq; studio suam exornet tucaturq; spartam.

Cogitanti autem mihi, quid in tanta rerum varietate po-
 tissimum seligerem, cum in omnes vite partes oculos animumq;
 circumferrem, occurrit huius seculi deploranda vanitas, & im-
 mensus corrumpendi, qua vera sunt, ardor, sacraq; propemo-
 dum, non tam auri, quàm Sophistica fames. In eam aliquid
 hoc tempore dicere constitui: & si per vestram, Auditores,
 benevolentiam, id quod spero rogoq;, licebit: primò quàm de-
 testanda, quamq; abominanda sit Sophistice, ostendam;
 deinde, quibus id vitium artibus effugere debeamus, paucis

docebo. Divinam aeternamq̄ veritatem supplicibus votis in-
voco, ut mentem linguamq̄ dirigat, ne mihi aliquod verbum
excidat, quod, in Sophisticam dictum, possit audire Sophisticum.

Principio, Auditores, nullum est dubium, quin vox So-
phisticæ olim fuerit honesta rei appellatio, non minus atq̄ ejus
origo, unde ipsa descendit atq̄ profluit. Olim enim Judæorum
Doctores, Hieronymo teste, Sophi à plebe sunt dicti. Nec
incogniti sunt sapientiæ studiosis septem Græciæ sapientes.
Romani quoq̄, cum laudare aliquem vellent, quod doctè omnia
dixisset, aut prudenter fecisset, σοφῶν appellabant, vel mox ac-
clamabant, σοφῶς, h. e. scitè, doctè, acutè, sapientèr. Ad
eundem modum Sophista quondam dicti sunt, non tantum, quos
Pythagoras primò omnium Philosophos nominavit, sed etiam
legum Doctores, quos hodiè Jurisconsultos appellamus. Ve-
rum, ut Pape, & Tyranni, & Magorum, & hostis, & id ge-
nus alia voces à primæva significatione recesserunt; sic & So-
phistarum nomen vim suam amisit, & in eo remansit, qui doctis
dolis & facetiis fabricis ludit, hominesq̄, fraudibus artificio te-
ctis de industria decipit. Quod quantum probrum sit, mecum,
Auditores, cognoscite.

Ac profectò, si nihil aliud dicerem, quàm Sophisticam
esse fictam quandam sapientiæ umbram, qua mendacia spe-
cie veritatis ornat, fallacibus conclusivunculis adversarium de-
cipit, falsas opiniones, malasq̄, causas fucosis preteritibus non-
nunquam etiam vi tuetur: si nihil, inquam, aliud dicerem;
jam credo, vos, Auditores, intelligere, quantà in turpi defor-
mitate, quamq̄, deformi turpitudine Sophistice constituta sit.
Sed, quemadmodum palatium aliquod si quis ingressus cum pri-
mis lautum, in quo nec magnificentiam, nec elegantiam dese-
deres, non antè viderit aut cognoverit conditas in eo divitias
ac delicias, ceteraq̄, quæ in sui admirationem humanum ani-
mum vocare solent; quàm atriensis omnes illius palatij partes
reclu-

recluserit, recessus intimos patefecerit, omniaq; tum ornamenta, tum insignia ob oculos exposuerit: ita nemo Sophisticæ turpitudinem penitus penitusq; agnoscere poterit, nisi ejus naturam in rebus, quas ipsa infestat, contemplandam sibi proposuerit. Vagatur enim hæc pestis per omnes mundi angulos; non tutus est ab ea Aquilo, non Eurus, non occidens, non occasus: omnia perreptat loca, in omnes vitæ partes se immiscet. Ejus malignitatem experiuntur templa: improbitatem extimescant respub. vim execrantur schola: hujus aculeos habet in se defixos forum; sentiunt subsellia; percipit vita privata.

Primo enim, Auditores, Sophisticæ arcem salutis generis humani, Theologiam invasit: quod ut quasi oculis coram lustremus, utq; hic in rem præsentem veniamus: agite aspiciamus serpentem illum antiquum; Sophistam in mundo primum, Sophistarum omnium Patriarcham & parentem, Diabolum, sophisticatione sua protoplastos nostros, de gradu summo dejectos, in horribile exitij nullo ævo terminandi barathrum precipites agentem. Non arborem sceleratus vituperat, ut hominem subruat: non fructus Paradisi calumniatur, ut Evam despoliet; non calum, non astra, non plantas, non ullam aliam creaturam contumelia laceffit, ut genus humanum depeculetur: ipsum verbum Dei fraudulentè invadit: vocem Domini ex insidijs adoritur: in id, quod Jhova dixerat, malitiosè audacterq; impetum facit. Dixerat Dominus Adæ: de ligno scientiæ boni & mali ne comede. Quid serpens? dixit serpens ad mulierem: non præcepit vobis Deus, ut comederetis ex omni ligno Paradisi, Confirmaverat Deus Adamo, quocunq; die ex ligno isto comederet, eum morte moriturum. Quid serpens? dixit serpens ad mulierem: nequaquam moriemini. O astutiam nunquam auditam! ô vafricem plusquam serpentinam! Deus hominem ad verbum suum conceptis verbis severè alligaverat: serpens hominem

nem à Dei verbo liberum factum ad suas nugas subdole abdu-
cit. Deus ille, extra quem non est Deus, homini præceptum de
non manducando sine ullis ambagibus dederat: Serpens, Deo
vero fictitium ac novum obducens, astute aliud verbum ac
præceptum fingit, hominemq; fallacibus, ex nuper ipsi in omnes
reliquas creaturas concessio imperio, confictis conclusiunculis
illaqueatum ad dubitationem impellit. Deus, nulla circuitio-
ne usus, hominem, mandato non parentem, moriturum, edisse-
ruerat: serpens animadvertens, hominem relicto Dei verbo
ad alium doctorem audiendum paratum ac promptum, quam
potest flagitiosissime Deum mendacij arguit, eumq; reum invidi-
æ & crudelitatis facit, perjurus Sanctissimum, homicida lar-
gitorem vitæ, creatura creatorem, Satanas Jehovam. Hem
vobis, Auditores, technas inauditas! hem rabiem execrandam!
audaciam aternis vinculis dignam! Hic ergo, Auditores, hic
est ipsissimus fons omnis non solum miseriæ, sed etiam sophi-
sticationis, quæ Ecclesiæ & verbum Dei semper omnibus seculis
exagitur atq; divexatur. Hic enim serpens primum inter
homines natos sophistam excitavit Cainum, primum disidij
& schismatis in catu piorum inter homines natos auctorem,
hypocritica & sanguinaria Ecclesiæ genitorem, turpissima artis
sceleratè & insidiosè dicta & facta, pro rectè & candidè dictis,
factisq; venditandi, inventorem: deniq; eorum, qui doctrinam,
veræ Ecclesiæ propriam contortis & aculeatis sophismatibus
omni tempore corruperunt, parentem atq; caput. Itaq; ex Cai-
ni officina, diabolo obstetricante, tanquam ex lacu infernali
cicada Apocalyptica, prodierunt omnes Pseudopropheta, Psen-
doapostoli, falsi Doctores omnes. Ac quidem hic video, Au-
ditores, quantum se mihi dicendi campus aperiat, si horum So-
phistarum catalogum quendam contexerem: sed uno Ario con-
tentus ero: quem unum qui novit, omnes noverit. Hunc ergo
Arium, Auditores, mecum aspiciate, & in hoc uno omnes So-
phista-

phistarum omnium dolos ac fraudes discite. Docebat Arius publice, Christum esse Deum: sed ad suos progressus hanc sophisticationem addebat: quemadmodum magistratus & Reges vocantur Dij. Eundem confirmabat esse verum Deum: sed eo modo, quo illa, qua Deus creavit, omnia verè existunt & verè creata sunt. Eundem publice profitebatur esse Filium Dei: verum inter privatos parietes suis hoc delinimentum propinabat, ita esse Filium Dei, quemadmodum nos sumus filij Dei. Sed quis omnes argutiarum Arianarum versutias dicendo completi possit? qua quidem tandem ita excreverunt, ut precipuam generis humani partem fascinarent, cum ferè optimi quique impietatem Arij reciperent, vel suffarcinatis conciliationibus foverent. Quemadmodum enim servi in comædijs in hoc sese magnificè efferunt, habere vim tantam in sese & potestatem tanta astutia, ut apparenter vera dicendo multos simul fallant: sic istis temporibus excogitarunt homines fanatici sy-cophanticas formulas, quibus ab utraq; & orthodoxa & hæretica, parte receptis judicabant dissidium Arianum sublatum iri: quod tamen tantum absuit, ut hac ratione consequerentur, ut majus truculentiusq; malum illud suppuratis hujusmodi medicationibus facerent. Jam si vel ad superiora Patrum nostrorum, vel ad hac nostra etiam tempora oculos converterimus, Auditores: prorsus eandem mutatis personis fabulam agi deprehendemus. Non defuerunt olim, nec adhuc defunt Pseudoli, Palastriones, Phormiones, ad palliandas tunc Papisarum, tum alias abominationes, mercede conducti, Eccius, Pierias, Cajetanus, Sorbonista, Sphynxis Augustana conditores, & non nominandi Jesuita, idq; genus alij permulti. Quod cum deplorandum sit: tum quis satis lacrymarum inveniet, quibus lamentetur miseriam hanc, inveniri inter ejusdem confessionis, qua orthodoxam se perhibet, socios, qui sophisticè misere ludant, qua non solum absurda dogmata pingunt, sed

nervos

vervos etiam querunt suis quibusdam opinionibus. Regi De-
metrio mense Martio Athenas venienti, & Eleusinijs sacris,
quibus duo menses November & Augustus attribui erant, ini-
tari cupienti, non posse se salvis sacris gratificari, populus Atti-
cus censuit, nisi legem ferrent de mensium nominibus mutandis.
Pari sophisticationis genere lusum esse; si ex nostri seculi tan-
tum non sanguinarijs velitationibus non deprehendis: certè
superiorum temporum, de Justitia originali, de abstracto & con-
creto, de necessitate operum, de peccato, de libertate voluntatis
humana, de tota interimistica abominatione deq; alijs doctrine
caelestis partibus, immanes illæ, ex fervore disputationis non-
nunquam exorta, controversa te docebunt. O verò nefandam
sophisticam! qua verbum Dei, unicam salutis hominum pe-
tram, aggredi, suisq; argutijs infestare atq; corrumpere non
veretur.

Agite verò ut ad Politicum statum nostra deveniat ora-
tio: pro Deum immortalem, quàm frequens, quàm recepta est
in partibus ejus gubernandis sophisticæ usurpatio! quàm mi-
rificè accubui hic sunt sycophanta! quàm assidui Sophista!
Quod quàm desiniamus, Auditores, prius videndum erit, an
omnia planè sophismata sint ex Republicæ administra-
tione tollenda? Difficilis profectò questio, & multis fatigata
controversijs. Est enim, ut una Veritatis oratio, & facies sic
boni viri, non fraude neq; doctis dolis, sed palàm & aperta
fronte agere. Est & illud observatum, quasdam gentes à do-
lois machinationibus adeò abhorruisse, ut potius sua salutis ja-
cturam facere, quàm subdolè alteri detrabere mallerent. Ex qui-
bus effici sunt, qui existiment, nequaquam esse locum sophis-
matibus in republica dandum. Sed, cum tamen vivamus in-
ter argutos & malos, qui ex fraude fallacijsq; toti constare vi-
deantur: cum ad eas res, quibus evertuntur respublicæ, aver-
tuntur, suprema illa lex & omnium domina doctis nos
dolis

dolis uti interdum suadeat, idq; suo propemodum jure flagitet:
his ergò rationibus adducti nonnulli statuerunt: posse fraudes in
regnis simul atq; defendendis servandq; adhiberi, atq; admitti.
Atq; hæc est anceps illa de arcanis in reipublica administratione
disceptatio; quæ, ut opinor, decidi rectè poterit, si fines con-
stituantur certi, intra quos sese sophismata ista contineant.
Primò enim omnium fraudem & perfidiam abesse ab ejus-
modi machinationibus oportet; nec enim totius injustitia
ulla capitalior est, quàm eorum, qui tùm, cum maximè fallunt,
tamen id agunt, ut boni viri esse videantur. deinde, ut bo-
no sine fiant & adhibeantur delinimenta ista, necesse est;
quemadmodum enim strategemata in bello ad victoriam Ducis:
sic aucupia ista ad quietem reipublicæ justè atq; legitimè exer-
ceri debent. Quare, quemadmodum medici suos dolos, qui-
bus ægrotum valetudinis restituenda causa circumveniunt: ut
Pictores colorum facos: Mathematici fictiones habent, & ipsi
Jurisconsulti suas imaginarias venditiones sine fraude cele-
brant. Ita existimatum est, cum incidunt tempora, in qui-
bus solertia ingenium, providentia consilium, gubernatio calli-
ditatem requirit atq; desiderat, posse, bono reipublicæ arca-
na, nihil perfidia in se habentia, usurpari. Qui locus tamen
valdè lubricus est, & ad lapsum proclivus. Cum enim tanta
omnium rerum existat ignorantia; ut nobis videatur bonum,
quod revera tale non sit: fit, ut boni usurpatio non rarè etiam
eos, qui sibi sapientia arrogant nomen, turpissimè decipiat. Atq;
hæc ipsa causa est, cur ij, qui in negotiis publicis versantur,
fateri cogantur; id quod de foro servientibus Plinius scribit:
se invito etiam aliquid mali addiscentes sapissimè aliquid doli
mali dolo bono admiscere solere, non secus ac venena medica-
menti miscentur. Quæ cum ita sint, fugienda est omninò
in his sophismatibus exercendis turpitudos; dandaq; est opera,
ut boni publici causa adhibita sacru cum præceptis ne pugnent,

B

neq;

neg. ijs adversentur. Detestanda est enim omnis reipublica
vel ornanda vel amplificanda ratio, quae contra Deum, contraq;
ipsum in verbo definitam expressamq; voluntatem suscipitur.
Quare quis fraudum architectos, impietatis magistros, justitia
& virtutis pratores capitales, quos inter Machiavellum
principatum tenere multi praecleari viri iudicant; non deteste-
tur execreturq;? Etenim quis has voces unquam probet bo-
num? insidiosè, simulatè, fallacièr, Imperator, Reges, Prin-
cipes agite: si qui secus censeatis, pueri estis. & rursus, le-
ves ego fraudes suadeo, medias tolero, magnas verbo
quidem damno, te autem ipsa permitto. Cui, inquam, pla-
cere possunt haec voces tribunitiae? Mihi cerè non sit verissi-
mile, quod cum honestate pugnat, quod à ratione alicum est;
quod praeceptis sacris non consonat; id in laude esse ponendum;
licet vel ab ipso Delphico oraculo fuerit profectum. Sed Ma-
chiavellicos dolos mihi refutare non est hęc propositum. Ex ijs
autem, quae diximus, patet, quae sophismata politica condemne-
mus, quae verò admittamus atq; comprobemus. Sed, quemad-
modum tellus in fovendis illis, quae sua sponte nascuntur, pro-
clivior est & promptior, quàm in his, quae diligenti cura prove-
niunt: ita hominum ingenia foecundiora sunt ad fraudes
excogitandas, quàm ad ea consilia, quae nulla turpitudinis fe-
ce permista sunt. Ex quo fit, ut paucissimos regiam in usur-
pandis sophismatibus viam ingredi: multos videas liberè frau-
dibus ingerenda reipublica esse usos. Desideratis exempla, Au-
ditores? Accipite ex media historia, si vultis, pauca. Neg.
enim ignotus est vobis Romanus ille, qui dimidium navium
cum Antiocho pactum, disseccari omnes naves curavit, & tra-
bes sectas dividi, ut dimidium Regi relinqueretur. Nec ob-
scurus est Alius, quisquis tandem fuerit, qui aliquot dierum
inducias cum hoste pactus, noctu populabatur agros; quod die-
rum non noctium factae essent induciae. Quid dicam de Spar-
tanis?

ranis? quorum totum regnum unica & sola sophisticâ admini-
 stratum fuisse: ex *Andromaches* apud *Euripidem* querelâ est
 videre. Nec enim in bello tantum, sed & in togata admini-
 stratione fraudes frequentatas compertum est, idq; non sine
 generis humani dispendio. Quae enim de Tyrannide occulta,
 constituenda *Aristoteles*, non tam precipiendi quàm cavendi
 causa, scripserat: ex ijs homines *Sycophantici* omnibus seculis
 suas fraudes hauserunt. Hinc *sophismata* apud *Aristophanem*
 popularia: hinc blandimenta & tela patrum *Livianas*:
 hinc tot imperij, tot dominationis apud *Tacitum* secreta,
 impia illa & abominandas hinc consiliorum in domibus Im-
 peratorum arcana: hinc *ὄρασμα*; hinc *ὄροφιδμός*;
 hinc lex personata: hinc deniq; tot semper orbem terrarum
 vastantia mala. Utinam enim *Auditores*, hac pestis se intra
Ethnicorum pomaria tantum contiuisset nec latius evagata,
 sanctam Dei civitatem infecisset! Verum hinc quoq; dolor, acci-
 dit, quod *Poeta* dixit: *Iliacos* intra muros peccatur & extra.
 Nec verò solum gregarios in *Ecclesia Dei* milites hoc malum
 veneno suo imbuti; non *Achitophel*, non *Joab*, non *Achab*,
 egregij olim in populo *Jehova* sophista soli fuerunt: ipse ipsissi-
 mus *David*, *Propheta* ille regis, vir ad gustum Dei, non caruit
 hac maculâ, cum *Uriam* & uxore & vitâ astutissimis suis con-
 silijs uno eodemq; tempore privaret. Quid de nostris mori-
 bus dicam, *Auditores*? ne gemnè *Machiavellicam* temporis
 hujus infamiam? abnuemnè *sophismata* impia, & ad decipien-
 dos alios comparata? Sunt sunt haec ita clara, ita conspicua,
 atq; Sol est, cum stat medio caelo nullis nubibus tectus. Atq; ut
 ne caetera, quae penè infinita sunt, dicendo consecter, nonnè vi-
 deas saepè homines suffarcinatos, propria sapientia persuasione
 tumidos, harmostas, qui cum id agant, id pugnent, id pedibus
 manibusq; contendant, ut tibi incommodent, tamen juratò pro-
 mittere audent, sibi tuâ salute nihil esse carum, se unum tibi

benè cupere, se certa sincerâq; nec unquam intermoritura benevolentia atq; amicitia te amplecti? Rursus non videas nulum qui, ceu Sycophanta apud Plautum ab hero, sic à suis predicari cupiat: ut ego propter perfidiam tuam te amo, te metuo, te magnifacio! quid multis? catus, ut in fabulis est, captum gallum cum vellet jure occidisse, nihil intermisit eorum, quæ ad aliquam criminis, cujus gallum reum faceret, culpam pertinerent: tandem cum nihil inveniret, animi causa se gallum jugulaturum dixit: pari modo videas, qui, superbia & crudelitate astuantes, nimium quantum sibi placeant, si ex se inveniant, quo id, quod ab alijs rectè fit & dicitur, culpent: si injustè factis norint causam qualemcunq; pratexere, aut innocuos præstigijs suis defraudare, circumvenire, evertere.

Percipere vos arbitror, Auditores, Sophisticæ seditatem cum qua sunt inter homines maxima, h. e. Ecclesiam & Respublicas contaminare non reformidet. De Scholis ut idem probem, vix puto opus esse: cum Sophistica in illis ferè & nata & aucta & alita sit, quod nunquam affirmarem, nisi Sophistarum veterum natio & historia unicuiq;, rectè de his rebus sentienti, nota esset: nisiq; urgeremur proverbio communi: quod doctiores perversiores perhibentur. Quod ipsum adeò inde nostro ordini evenire judico, quod multi abundantes ingenio existant, qui in studijs suis non proponunt sibi, quem debent, finem, ut veritatem eruant ac patefaciant, sed in eo solo cogitationes suas fixas habent, quomodo de omnibus rebus prodigiosa veritate disputantes consulesq; inclarescant, aut inde ditegant. Hi quidem ea, quæ amplexantur, amplificant in immensum: quæ non amant, extremè abjiciunt: dicunt vicina pro veris: miscent non cohærentia: distrahunt ea, quæ non conjungi oportebat, perinde, ac si Centauros ac Chimeras pingerent: tandem nihil propriè nihil difertè, nihil candidè dicunt. Atq; cum hoc multis, qui docti sunt, usuveniat: tum verò id ipsum ab his, qui,

qui, cum vix prima eruditionis initia degustarint, sibi tamen, falsâ, quam conceperunt, opinione ducti, persuasum habent, se esse omnium primos, *se cōx εἰδότες τῶν εἰδότες ἐν cōx εἰδότες* *ἢ τῶν ἰσοπέδων ἐν αὐτῶν, quorum maxima ubiq; seges est, toto die fieri; ecquis tam cæcus est, ut non videat? tam vecors, ut non intelligat? tam stupidus, ut non sentiat?* Hac ergo, hac est fundi nostri calamitas! an non enim horum culpa committitur, ut totus ordo malè audiat? à pessimis pessimè tractetur? calumnijsq; & convitijs, quæ nonnulli à *ἰσχυρῶν* evomere non verentur, per domos Magnatum miseris modis traducatur?

Quid porrò de Foro dicam? quod & ipsum hac rabies occupavit atq; obsedit. Unde etenim tot tamq; mirificæ ad cursum causarum uel inhibendum, uel in infinitum extendendum excogitatae exceptiones? à Sophistica. unde pia iudiciorum, fraudes? & hæc eadem genuit, unde tot tamq; multiplices caularum decipula? unde legum eludendarum præstigia? ab eadem procreatrice. Ac, ne hic longius abeam Auditores, unicum mihi Critiam videte, ejusq; singularem versutiam perpendite. Legem quondam condiderant triginta Viri Athenis, ne quis ex catalogo suo indicta causa interficeretur. Theramenem verò, quod moderatior esset, Critias homo turbulentus sublatum cupiebat: jubet ergò eum abripi, quid Theramenes? legis auxilium implorat, petit ne indicta causa interficiatur. Hic vero Critias, quid tu, inquit, patrociniū in lege quaris? quæ loquitur de ijs, quorum nomina sunt in catalogo: ex quo ecce tuum deleo. Ita & legem elusit Critias, & hac sua sophistica Theramenem perdidit. Quam verò multos Critia similes inveniri toto orbe existimatis, Auditores?

Transo ad vitam privatam, quam hac ab Furia miris modis exagitari, si quis non cernit, is profectò cucurbitas lippit. Meministis quàm egregiè, quàm doctè Pythius quidam argen-

vinam Syracusis faciens, C. Canium equitem Romanum, hominem nec infacetum & satis litteratum, in emendis hortis circumvenerit. Nec ignorari credo poenam reticentiae, ad compescendam frenandamq; hominum in venditionibus decipiendi libidinem à Jureconsultis dictam. Nam quid in conversatione quotidiana fiat, quam crebra in congressibus mutatis sit fraudum machinatio atq; celebratio, res ipsa loquitur; nihil enim est hodiè in hominibus ferè frequentius, quam aliud dicere, aliud sentire. Atq; hac est communis pervergatq; hujus aevi sapientia: quàm qui pradii non sunt, ij nec venusti, nec prudentes censentur.

Descripsi turpitudinem Sophisticas ex ijs rebus, in quas illa impetum facit, quibusq; suum venenum inhalare solet. Quae omnia, si corporis oculis aspicere possemus, mirabile sophisticas odium in nobis excitarent. Quod si qui fortè adhuc sunt, qui hujus tanti mali obscenitatem nondum agnoscere queant: hi, quaeso, animum advortant ad ea, ex quibus quasi composita & conflata est Sophistica. Est enim haec Memphis, non unius, sed plurimorum teterrimorumq; vitiorum structura. Ejus lectum est astutia: parietes, vanitas & calumnia: fundamentum, malitia & perfidia: propugnacula, mendacium & tyrannis. Quae, qualia sint, mecum, quaeso, altiùs repette. Momus, ut scitis, reprehendit hominum fabricam, quod ad pectus non esset apposita fenestra, per quam in cor inspiceretur. Gaudeant hanc fenestra neglectione Sophista! latentur hanc incuria conditoris homines dolosi! exultent hanc fabricatoris indormitione mendaciorum fabri! si enim juxta Momi regulam facta hominis fabrica fuisset: vah! quàm pessimè cum ijs ageretur? lecto enim remoto sublatoq; rectà in cor ipsorum pectusq; inspicendi facultas foret curvis. Ast nunc triumphant, nunc tripudiant, cum sciant, se non solum, qua cogitant, astute celare, sed ita multis etiam simulationum involucris

lucris naturam tegere posse, & quasi velis frontem, oculos, ora-
tionem obtendere, ut juret Diagoras, ne quidem Deum fore, cui
tanta, tamq̃ acuta oculorum acies sit, qua ad ea penetrare pos-
set. Itaq; sub hac barva tuto se latere posse Sophistice rata, in-
cipit secum commentari, quibus artibus hoc suum elegans sci-
licet tectum fulciat. Advocat ergo duo fulcra, eaq; magna
inter homines numina: Vanitatem, qua seipsam sine rivali
amat, sibiq; omnia arrogat; & Calumniam, hoc unice agen-
tem, ut in dictis & factis querat, quod subdole vel interpretur,
vel invertat; vel extendat, vel detrahat, vel inflectat, vel cir-
cumducatur. Non est autem existimandum, sine basi, fundo li-
cet careat, sophistices opus esse extructum; habet ipsa pro desof-
fis lapidibus malitiam: pro fundamento perfidiam: his angu-
laribus nititur Sophistice, in his tota inclinata incumbit. atq;
hac adhibet, ubi cum communi hominum natione sibi est agen-
dum. Quod si forte in prudentiorem incidat; tum vero ad
propugnacula, qua diximus, advolat, inq; ijs opem auxi-
liumq; strenue quarit. Ac primum mendacis maximo se &
suas merces exornat opere: voluntatis significationi umbram fa-
cit; sermonem dolis exornat; mores fucis tingit; gestum purpu-
rissimo colorat, omniaq; sua doctis fabricis mirifice pingit; sicut
statue quondam pingebantur in magnis festis. At da cor-
datum, qui nec istas imposturas curet, nec oculos hisce nania-
rum spectris obduci permittat: ecce tibi aliud Sophistices te-
lum! Tyrannidem praestigiatrix accersit; servitiam invo-
cat; truculentiam conducit; quaerit praetextus, quibus innocen-
tes opprimat, fingit dolos, quibus contradicentes tollat, adeoq;
noctes diesq; nihil agit, nihil somniat, nihil fabricat, nisi
technas, quibus noceat, qui sophistices laqueis se irretiri non
erant passi. O Sophisticen turpem! quis te non averteretur? quis
tibi non male preceatur? quis tibi pestem non exoptet, infaustasq;
inte jactet voces? Nolim existimetis, Auditores, me, ceu ter-
ricula-

viculamentum aliquod inane & mormalicedon, hanc sophistices
imaginem tam tetram, tamq̃ infestam proponere. Contempla-
mini denuò ipsi primum ex hominibus natum sophisticam Cai-
num; prò Deum immortalem! quid est eorum, ex quibus adi-
ficatam Sophisticen diximus, quod in ipso non reperiatur, non
existat, non insit? quàm astute suum scelus tegit? quantas
apud animum suum, quamq̃ vanas spes concipit? quàm ca-
lumniosè fratris sacrificium & doctrinam incestit? quàm totum
est & perfidus, & malitiosus & mendax? quàm inhumanitèr
& nefarie, quàm scelere non audito, fratrem vanitati & men-
dacijs Fratris non assentientem, furtim trucidat? Atq̃ his ijs-
dem virtutibus Cainicis regnum Pontificium condecoratum
nitere, tam certum est apud me, quàm quod certissimum. Vos
appello, Auditores, vestram fidem imploro, vestrum testimo-
nium posco: an est illo regno quicquam astutius? an quicquam
vanius? an quod majore calumnia, malitia majore, majore
perfidia ludat? an quod pragnantioribus mendacijs, tyrannide
callidiore, se defendat atq̃ tucatur?

Venio nunc ad fructus, quos teterrima hæc meretrix So-
phistice ex se edit & profert: qui licet ex ijs, quæ dicta sunt,
intelligi possint; plenius tamen explicandi videntur. Religioni
enim perniciem, rebus publicis pestem hæc pestis affert: eademq̃
scholas vexat, leges affligit, judicia corrumpit, artes contami-
nat, totam vitam humanam turbat. Atq̃ de Ecclesia quid
dicam, quid vè taceam, propemodum nescio; tanta hæc est mali
hujus calamitas! Sed tamen, Auditores, quaeso, ut ne dedigne-
mini animis vestris ad tempora Arii iterum respicere. Quod
enim est in fabulis, veteratores & hycophantas sibi & alijs ma-
lum suis technis parasse: idem exitus suffarcinatas temporum
Arianorum, de quibus diximus, conciliationes consecutus est.
Invadebat Ecclesiam mare calamitatum: sufflaminabatur in-
cendium Arianum: pijs premebantur: florebat impij: imbec-
cilles

eilles & indocti perturbabantur, distractionesq; animorum
tanta erant, ut non modò Julianum Imperatorem religionis
Christianâ abjectâ Ethnicam amplecti invitarent; sed tandem
quoq; Mahometem excitarent, qui non solum plausibile do-
ctrina genus effinxit, verum ut ijs, quibus totus terrarum orbis
tum agitabatur, contentionibus finem imponeret, ferro & flam-
ma est persecutus omnes, quotquot ex Catholica, Ariana &
Thalmodica doctrina consarcinatam conciliationem Mahome-
tanam improbarent.

Possem plura in eam rem afferre, si hujus temporis ratio
permitteret; nisiq; ad alios hujus bellua fructus properandum
foret: quos tamen paucis perstringam. Nam de Politijs cer-
tum est, eas nullam aliunde, quàm ex sophisticæ, plagam mayo-
rem unquam accepisse. Hec res Spartanos quondam ever-
tit. Hec Athenienses pessumdedit. Hec Trojam solo equa-
vit. Verum enim in omni avo fuit & erit, quod ex gentilita-
te quidam dixit: ubi Magistratus sophismatibus scarent,
faciuntq; pluris odia sua, quàm patriam, quæ genuit ipsos,
& ad eò æternum Deum: hanc civitatem tandem prospe-
ro cessante cursu, procellis subrutam iri. Quanta autem
civilium legum judiciorumq; calamitas sit sophisticæ, id vel
unicum illud sermone vulgari usurpatum diverbium testatur,
quo ajunt, inventâ lege, inventam esse fraudem legis. Nec
opus esse autumo advocare huc artes, quibus mechanici sua
opera corrumpunt, aut prestigias, quibus in contractibus lu-
ditur. Ipsa vita quotidiana in accusationibus & defensionibus,
in laudibus & vituperationibus, in suadendo & dissua-
dendo, in testimonijs, fœderibus, amicitijs, in promissis, in mer-
catu, in commutatione rerum, in consilijs dandis, in collo-
quijs, sodalitijs, convivijs, moribus, gestibus, in cæteris, quæ ad
humanitatem pertinent rebus, testimonia suppeditat omni ex-
ceptione

C

ceptione

ceptione majora, quanta incommoda, quantum damni in singulis vita partibus ex sophisticè enata sentiamus: ut nullo modo dubitem affirmare, quò frequentius & crebrius, eò deterius & pejus esse hoc malum: idè, vel maximè ob hanc causam, quod nihil magis vitam hominis commaculet, quàm sophisticè, nihil majore labe genus nostrum deturpet, quàm fraus & dolus. Est enim homo opus Dei ad omne genus honesti, ad simplicitatem, ad candorem, ad veritatem à Deo fabricatus: Sophisticè autem est Diaboli soboles, serpentis gehennalis progenies, Satana mendacis & patris mendacij satura, naturam genitoris ex amussim referens. Molitur Sophisticè deceptiones? prudens vult videri. blasphemiam serit? pia audire satagit. impudentiam seminat? pudorem jaçtat. fallacias, dolos, insidias sruat? salutem, amicitiam, pietatem in ore semper habet. Itaq; rectè existimatum est, neq; paupertatem, neq; dolorem, neq; cetera, quæ possunt aut corpori accidere, aut rebus externis, tam esse contra civilem societatem, atq; fraus ac sophisticè. Etenim Sophisticè, cum fidem, quæ est societatis humanae vinculum & fundamentum, è medio auferat: tùm simul omnes contractus, omne jus, omnes leges, omnes bonos mores ex rebus humanis tollit. Nemo optabat omnium civium Romanorum cervicibus unam factas carnificis se posse securi subicere: Sophisticè re ipsa, fraudibus suis, omnes nervos consociationis honestos, quasi uno icu, flagitiosissime insidit.

Itaq; & à sanioribus Ethnicis vehementissime hac bellua exagitata fuit. Homerus Sophisticen ad orcum amandat: Plato, tanquam Dijs & hominibus exosam, execratur; Græci, ut irriderent, dixerunt Sophistas Φύσιας λευκάς, pustulas albas in naso habere: Juvenalis ex consortio hominum exterminandam fraudem clamat. Quæ quidem, in Sophistas dicta.

dicta, sunt ita gravia, ut nihil possit esse gravius: longe ta-
men horribilius est malum, quod occulta huic & intesti-
na pesti Deus ipse minatur. nam & ipsos Sophistas, vivos
quidem sterilitate, igniq; domos & facultates devorante,
alijsq; calamitatibus; mortuos verò vivosq; aeternis supplicijs
mactatum iri, edicit; & in horum posteros plagas haud leves,
egestatem, penuriam, infamiam redundaturas, intonat Jeho-
va. Eat nunc aliquis, & Sophisticen tam turpem, tam im-
manem, tam rabidam, tam exitiosam praestigiatricem mihi
amplexetur atq; foveat.

Sed nunc tempus esse video, Auditores, ut quibus ar-
tibus hoc malum declinandum sit, ostendam. In qua
quidem re brevitati studebo. Vos me, quã cepistis benevolen-
tiã, Auditores, benignè tantum audite. Praecipuè autem,
qui hanc pestem effugere volunt: velle autem omnes debe-
bunt: operam dabunt veritati. Fieri enim non potest, ut
per sophisticen vel decipiat, vel decipiatur is, qui in doctrina
de Deo, in artibus vita necessarijs, in judicijs, in tota vita
veras sententias investigat, amplectitur, amat, qui eas con-
stanter retinet dicit & facit: quiq; in moribus efficit, ut ser-
mones & gestus cum animo congruant. Quemadmodum
in fidibus & cantu, si quid dissonat, iudicio aurium statim
sentimus: sic veritas ipsa parva nonnunquam indicio osten-
ditur, nec potest illa vanitatis involucro tegi, quin vel statim,
vel paulo post conspiciatur & appareat. Verum enim verò
nemo thesaurum invenire potest, nisi locum notum habeat,
ubi is lateat aut absconditus sit: ita nemo veras de rebus ar-
duis & magnis sententias amplecti & tueri potest; nisi illas
perspectas & cognitatas habeat. Quare & opus erit ad ef-
fugiendam Sophisticen eruditione, artiumq; ad vitanti-
um cognitione, non levi neq; joculari, sed multiplici

& solida. Ut enim pseudographias in numeris, ut orationis ac sermonis vitia nemo recte judicare potest, nisi qui vel calculandi scientiam, vel precepta Grammatices teneat: sic rebus affecti fuci facilius agnosci possunt ab illis, qui in litteris & disciplinis, quibus res illa contineantur, sunt eruditi. Quam eruditionem cum in Academijs potissimum consequamur: merito nobis, Auditores, gratulemur, quos Deus in hoc vita genere constitutos esse voluit: nec moveamur hominum nauci & nihili vocationibus, qui, vel stoliditate inflati, hunc nostrum honestissimum catum contemnunt, vel opibus elati, quibus possint technis, convellere student atque nituntur. Demus autem & ipsi operam, ut hanc spartam exornemus, nec eam cyclopis moribus deformemus. Torquem aureum non aptamus porco: cum sciamus, eum, nulla habitâ ornamentatione, proboscidem in stercorea immergere. Planè idem mihi videntur facere, qui studijs dediti, tamen se in voluptatum & scelerum ceno volutant. At mala aurea gratiora sunt, si in argentea lance convivis apponantur. Pari modo vita conditio honesta & illustris fit illustrior, si qui eam colunt, ad virtutis studium incumbant, & probitatem omni contentione sequantur. Sed tamen ad declinandam Sophisticam non sufficit sola rerum plurimarum cognitio: opus est & divinius excitata prudentia, quæ semper excubet, ut nihil improvisum accidat, nihil inopinatum, nihil novum. Hac enim verè est Minerva, quæ regit nos, ne incognita pro cognitis, incerta pro certis, falsa pro veris habeamus, ijsque temere assentiamur, sed ut certas queramus, inque his investigandas, inque totius vite consilij non solum sequamur normam divinam, sed mentem etiam dexteritate singulari & acumine res abstrusas perspicere valentem, divinitus nobis dari, & eventum à Deo regi-
peta.

petamus. Ha igitur sunt praecipuae artes, quibus opus est ad
effugiendum teterrimum Sophisticum monstrum.

Sed, quod paulò ante de disciplinarum cognitione diceba-
mus, eam ad Sophisticam declinandam requiri: id multi non
tam de toto doctrinarum genere, quam de quibusdam parti-
bus, & imprimis de Rhetorica & Eloquentia pertinaciter
negant; quorum est minuenda opinio. Verè enim statui-
mus, veram hominis pulcritudinem in ratione & sermone
elucere: elegantemq; & eruditam orationem esse maxi-
mum hominis decus, esse salutis arcem, non quidem manu
factam, sed interim inexpugnabilem; esse hominis proprium,
eidemq; singulari Dei beneficio concessum. Neminem au-
tempote huius eximij decoris compotem fieri asserimus, qui
præstantissimæ artis Rhetoricæ cognitione destituatur. nam
qui hæc carent, ij nec verba cum iudicio deligere, nec res
aptè collocare, nec terminis legitimis sententias concludere,
poterunt: nihil afferent ad delectandum, nihil ad docen-
dum, nihil ad movendum: ignorabunt, ubi grandia gravi,
media mediocri, levia attenuatâ orationis figurâ sint repræ-
sentandæ deniq; qui dicendi artis notitiam non sunt affecu-
ti: illi in optimis auctoribus, si ve sacris si ve profanis legendis
laterem lavabunt, operam, & oleum perdent, nihil effi-
cient.

Abeant ergo in magnam malam rem,
qui cum cæteras disciplinas, tum Rhero-
ricam vituperant. nos autem, ut eam ma-
gnificimus, sic obsonandi artem, quæ se
vanissimè jactitat, quæ non ad usum, sed
ad gratiam concionatur, quæ veri specie

A 3

impe-

imperitos decipit, innocentes opprimit,
sceleros poenis eripit, in pejus consilia de-
ducit, bella & seditiones excitat: hanc
fucandi artem rejicimus, damnamus, inferno
mancipamus. Eodemq; Sophisticen aman-
damus, quæ aliud loquitur, aliud sentit,
doctisq; dolis lucem hominibus eripit, &
noctem quandam offundit. O *prestigiatrix*
Sophistice! quantum in te est malorum. tu
fontem salutis verbum Dei tuâ impietate
inficis! tu Rempublicam tuo veneno e-
nervas! tu omnes vitæ humanæ partes
tuo scelere coinquinas! tu ex vanitate &
malitia, ex perfidia & calumnia, tu ex
mendacijs tota es compacta! tu filia Dia-
boli, omnium malorum in mundo es cau-
sa! tu Doctores Ecclesiæ inter se commit-
tis, Reges incendis, Respublicas & oppida
evertis; tu leges & judicia corrumpis; ci-
vilem societatem defoedas; congressus ho-
minum turbas; pijs infidias struis; impios
& sceleratos foves: tu eos, qui te colunt,
pestundas; qui te amant, perdis; qui te
magni-

magnificiunt, in sempiternos inferni cruciatus demergis. Hanc nos, Auditores, pestem ut effugiamus, dabimus Deo adjuti operam, ut veritatem ex animo sectemur; disciplinas honestas studiosè colamus; benè dicendi facultatem ac vim verè nobis comparemus, vel rectè usurpemus: mentem deniq; sagacem ac bonam ab Opt. Maximo impetremus, & quid futurum sit, ei committamus, ex quo sunt omnia, per quem sunt omnia; in quo sunt omnia: cui sit laus & perennis gloria pet. infinita & indefessa & immortalia
secula seculorum,

DIXI.

cilles & indocti perturbabantur, distract
tanta erant, ut non modò Julianum Imp
Christianâ abjectâ Ethnicam amplecti inv
quoq; Mahometem excitarent. qui non s
ctrina genus effinxit, verum ut ijs, quibus
tum agitabatur, contentionibus finem impon
ma est persecutus omnes, quotquot ex Car
Thalmudica doctrina consarcinatam concil
tanam improbarent.

Possem plura in eam rem afferre, si h
permitteret; nisiq; ad alios hujus bellua fru
foret: quos tamen paucis perstringam. N
tum est, eas nullam aliundè, quàm ex sophi
rem unquam accepisse. Hæc res Spartar
tit. Hæc Athenienses pessumdedit. Hæc
vit. Verum enim in omni ævo fuit & erit
te quidam dixit: ubi Magistratus soph
faciuntq; pluris odia sua, quàm patriam,
& adedò æternum Deum: hanc civitate
ro cessante cursu, procellis subrutam iri
civilium legum iudiciorumq; calamitas
unicum illud sermone vulgari usurpatum d
quo ajunt, inventâ lege, inventam esse fru
opus esse autùm advocare huc artes, quib
opera corrumpunt, aut prestigias, quibus in
ditur. Ipsa vita quotidiana in accusation
bus, in laudibus & vituperationibus, in
dendo, in testimonijs, fœderibus, amicitijs,
catura, in commutatione rerum, in consilij
quijs, sodalitijs, convivijs, moribus, gestibus
humanitatem pertinent rebus, testimonia

C

the scale towards document